

Tıp Fakültesi Birinci Sınıf Öğrencilerinde Probleme Dayalı Öğrenme Sürecinin Anksiyete Düzeyi ile İlişkinin Değerlendirilmesi

Evaluation of The Effect of Problem Based Learning Process on Anxiety Level in Medicine Faculty Students in First Class

Nazan Bedir¹, Elif Köse², Esra Yazıcı³, Hasan Çetin Ekerbiçer²,
Haldun Şükrü Erkal⁴, Nurettin Cengiz⁵

¹ Yenimahalle İlçe Sağlık Müdürlüğü, Ankara

² Sakarya Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı

³ Sakarya Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı

⁴ Sakarya Üniversitesi Tıp Fakültesi, Radyasyon Onkolojisi Anabilim Dalı

⁵ Sakarya Üniversitesi Tıp Fakültesi, Histoloji ve Embriyoloji Anabilim Dalı

Yazışma Adresi / Correspondence:

Elif Köse

Sakarya Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Korucuk Mahallesi Konuralp Bulvarı No:81/1 Korucuk Kampüsü, Adapazarı/Sakarya

T: +90 536 761 24 72 E-mail : elifyldzkose@hotmail.com

Geliş Tarihi / Received : 04.11.2019 Kabul Tarihi / Accepted : 03.02.2020

Orcid :

Nazan Bedir <https://orcid.org/0000-0003-2124-7726>

Elif Köse <https://orcid.org/0000-0002-2232-4538>

Esra Yazıcı <https://orcid.org/0000-0002-2575-7398>

Hasan Çetin Ekerbiçer <https://orcid.org/0000-0003-0064-3893>

Haldun Şükrü Erkal <https://orcid.org/0000-0002-0405-7536>

Nurettin Cengiz <https://orcid.org/0000-0002-2486-5901>

(Sakarya Tıp Dergisi / Sakarya Med J 2020, 10(1):44-51) Doi: 10.31832/smj.642683

Öz

Amaç	Bu araştırma ile birinci sınıf tıp öğrencilerinde kaygı, depresyon ve sosyal fobi durumlarının tespit edilmesi ve bu durumların Probleme Dayalı Öğrenme (PDÖ) eğitimi ile ilişkisinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.
Gereç ve Yöntemler	Kesitsel tanımlayıcı tipteki bu çalışmaya 2016-2017 eğitim-öğretim yılında birinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin tamamı davet edilmiş, çalışmaya katılmayı kabul eden 123 kişi (%89,1) değerlendirilmiştir. Araştırmanın değişkenleri, öğrencilerin sosyodemografik özellikleri, başarı durumları, PDÖ hakkındaki görüşleri ve Beck Anksiyete Ölçeği (BAE), Beck Depresyon Ölçeği (BDÖ), Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği (LSKÖ) ve Spielberger'in Sürekli-Durumluk Kaygı Envanteri (STAI) puanlarıdır. Analizlerde tanımlayıcı istatistikler, Mann Whitney U, Ki kare ve Student t testi ile Spearman korelasyon katsayıları kullanılmıştır.
Bulgular	Katılımcıların % 56,1'i kız, %43,9'u erkek olup, % 45,5'i 19 yaşın altındaydı. BDÖ, BAE, LSKÖ ve STAI Ölçeklerinden aldıkları puan ortalamaları sırasıyla 9,57±7,231, 12,28±9,297, 40,67±19,420, 37,27±9,423, 40,43±7,502 SS(Standart Sapma) idi. Kız öğrenciler erkekler öğrencilerden daha yüksek sürekli kaygıya sahipti (p<0,05). PDÖ eğitiminin yararlı olacağı konusunda kararsız olan öğrencilerin durumluk kaygı ölçeğinden aldıkları puanlar yararlı olacağını düşünenlerden daha yüksekti (p<0,05).
Sonuç	Öğrencilerde kaygı, depresyon ve sosyal fobi sık görülmektedir. Eğitim öncesi ön yargılar durumluk kaygı düzeyini etkilemektedir. Yeni eğitim yöntemlerine yönelik beklentilerin faydalanma düzeylerini etkileyebileceğinden bu eğitimlerin öğrencilere iyi tanıtılması gerektiği sonucuna varılmıştır.
Anahtar Kelimeler	: Öğrenciler; Kaygı; Probleme Dayalı Öğrenme

Abstract

Objective	The aim of this study was to determine anxiety, depression and social phobia in first-year medical students and to evaluate the relationship between these conditions and Problem Based Learning(PBL) education.
Materials and Methods	In this cross-sectional descriptive study, all students in the first year of the 2016-2017 academic year were invited; 123 students (89.1%) who accepted to participate in the study were evaluated. The variables of the study were the sociodemographic characteristics of the students, their success levels, their opinions about PBL and Beck Anxiety Inventory(BAI), Beck Depression Inventory(BDI), Liebowitz Social Anxiety Scale(LSAS) and Spielberger's Trait-State Anxiety Inventory(STAI). Descriptive statistics, Mann Whitney U, Chi square and Student t test and Spearman correlation coefficients were used in the analyses.
Results	56.1% of the participants were female, 43.9% were male and 45.5% were under 19 years of age. The mean scores of BDI, UAE, LSAS and STAI scales were 9.57±7.231, 12.28 ± 9.297, 40.67±19.420, 37.27±9.423, 40.43±7.502 SD(Standard Deviation, respectively). Female students had higher trait anxiety than male students(p<0.05). The State Anxiety Inventory scores of the students who were indecisive about PBL education thought that would be useful were higher than those who thought it would be useful(p<0.05).
Conclusion	Anxiety, depression and social phobia are common among students. Pre-education prejudices affect the state anxiety level. It was concluded that these trainings should be introduced to the students well, since the expectations of the new education methods may affect the level of benefiting from these trainings.
Keywords	Students; Anxiety; Problem Based Learning

Giriş

Tüm bilim dallarında olduğu gibi tıpta da teknoloji ilerlemekte, yeni teknikler gelişmekte, bilgiler sürekli olarak güncellenmektedir. Gelişen dünya ve değişen gereksinimler, tıp biliminin yenilenen bir bilim dalı olmasını gerekli kılmaktadır. Bununla birlikte tıp eğitimindeki gelişmeler de aynı ölçüde çağa uygun olmalıdır. Son yıllarda tıp eğitiminde kapsamlı değişiklikler yapılmakta, değişik eğitim teknikleri, yöntemleri kullanılmaktadır. Probleme Dayalı Öğrenme (PDÖ) eğitimi de bunlardan biridir.

PDÖ, sağlık eğitiminde önemli gelişmelerden biridir. Klinik ya da bilimsel bir problemle uyarılmış aktif bir öğrenme olarak düşünülebilir.¹ PDÖ en temel seviyede, öğrencilerin problem çözme becerilerini öğrenmesi ve temel, klinik bilimler hakkında bilgi sahibi olmaları için hasta problemlerinin kullanılması ile karakterize bir öğretim yöntemidir.² Klasik eğitimden farklı olarak, bilgi, öğrencilerden oluşan küçük gruplar içinde soru sorularak, araştırılarak, tartışılarak, karşılıklı bilgi alışverişi yapılarak elde edilir.³

Dünya Tıp Eğitimi Birliği'nin Ağustos 1988'de yayınladığı Edinburg Bildirgesi ile tıp eğitiminin hedefleri belirlenmiş ve tıp eğitimi için dönüm noktası olarak kabul edilmiştir.⁴ Edinburg Bildirgesi'nde tıp eğitiminin temel amacı; tüm bireyler için sağlığın gelişimini sağlayacak hekimler yetiştirmek olarak tanımlanmıştır.⁴ Bu hedefe ulaşmaya çalışılırken tıp eğitimi süresince öğrencileri etkileyen sosyal, kültürel, psikolojik etmenler göz önünde bulundurulmalıdır. Çünkü üniversite yaşamı ve üniversitede öğrenci olmak, genelde kaygı ve stres üretecek bir ortamın temelini oluşturmaktadır.^{5,6} Bununla birlikte tıp eğitimi zorlu ve uzun bir eğitimidir, bu eğitim sürecinde öğrenciler yoğun olarak kaygı yaşamaktadır.

Kaygı, insan yapısında mevcut çevresel ve psikolojik olaylara gösterilen duygusal bir tepki olarak tanımlanmaktadır.⁷ Anksiyete, sorun olduğu dönemde artma eğiliminde olduğundan, öğrenciler için sınav öncesi dönemler, sorun

ile karşılaşılabilme olasılığından dolayı anksiyetede artışın beklendiği dönemlerdir. Sınav dönemlerinde de anksiyetenin artışı, sınavın kötü geçmesine ve başarısızlığa neden olmaktadır. Başarısızlık ise anksiyetenin daha da ağırlaşmasına neden olmakta ve böylece bir kısır döngü ortaya çıkabilmektedir.⁸

Pek çok araştırma kaygı, depresyon ve sosyal fobinin bir-biriyle ilişkili olduğunu savunmaktadır.⁹ PDÖ'de topluluk önünde konuşmayı, tartışmayı, iletişim kurmayı yani aktif katılımı gerektiren bir eğitim olduğu için bu tip eğitim uygulanan öğrencilerde kaygı ve sosyal fobinin yaşanması beklenen bir durumdur.

Bu çalışma, geleceğin hekimleri yetiştirilirken öğrencilerin yaşadıkları kaygı, depresyon ve sosyal fobi düzeylerinin, bunların demografik özellikler ve eğitimlerinin bir parçası olan PDÖ'yle ilişkisinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem

Kesitsel tanımlayıcı tıpte planlanan bu çalışmaya 2016-2017 eğitim yılında Sakarya Üniversitesi Tıp Fakültesi birinci sınıf öğrencileri dahil edilmiştir. Araştırmamızda örneklem seçilmemiş olup evrenin tümüne ulaşmaya çalışılmıştır. PDÖ oturumuna katılmayan ve çalışmaya katılmak istemeyen 15 kişi çalışma dışı bırakılarak 123 kişi (%89,1) çalışmaya alınmıştır. Gerekli izinler Sakarya Üniversitesi bünyesinde yer alan Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurul'dan (28.02.2017 tarih ve 71522473/ 050.01.04/ 56 sayılı) ve fakülte dekanlığından alınmıştır. Öğrencilerin çalışmaya katılması gönüllülük esasına dayalı olup, katılımcıların çalışma konusunda bilgilendirilmeleri sonrasında sözlü onamları alınmıştır. Anket formu, araştırmacı tarafından literatürden faydalanarak hazırlanmıştır. Anket formunda sırasıyla öğrencilerin sosyodemografik özellikleri, başarı durumları, PDÖ hakkındaki görüşlerinin sorulduğu sorular, devamında Beck Anksiyete Envanteri (BAE), Beck Depresyon Ölçeği (BDÖ), Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği (LSKÖ) ve Spielberger'in Sürekli-Durumluk Kaygı Envanteri (STAI) yer

almıştır.

Beck Depresyon Ölçeği (BDÖ)

Beck ve ark. (1961) tarafından geliştirilen ölçeğin Türkçe geçerlilik güvenilirliği Hisli (1989) tarafından yapılmıştır. Toplam 21 sorudan oluşan, her yanıtta elde edilen 0-3 arasındaki puanların toplanması ile değerlendirilen bir ölçektir. Alınacak en yüksek puan 63 olup puan yüksekliği depresyonun şiddetini göstermektedir. Ölçeğin kesme noktası olarak 17 puan ve üstü olarak alınmıştır.

Beck Anksiyete Envanteri (BAE)

Beck ve ark. (1988) tarafından geliştirilmiş ve Türkçe'ye uyarlaması Ulusoy ve ark. (1993) tarafından yapılmıştır. 21 sorudan oluşan ölçekte sorular 0-3 arasında puanlanarak toplam puan üzerinden anksiyete belirtilerinin şiddeti belirlenir. Toplam puan 0-63 arasında değişmektedir.

Durumluk- Sürekli Anksiyete Envanteri (State Trait Anxiety Inventory STAI)

Spielberger ve arkadaşlarının (1970) geliştirdiği ölçek toplam yirmişer maddeden oluşan Durumluk Kaygı Ölçeği ve Sürekli Kaygı Ölçeği olmak üzere iki ayrı ölçekten meydana gelmektedir. Durumluk kaygı ölçeğinde dört sınıfta toplanan cevap seçenekleri, (1) "Hiç", (2) "Biraz", (3) "Çok" ve (4) "Tamamıyla" şeklinde; Sürekli Kaygı Ölçeğindeki seçenekler ise (1) "Hemen hiçbir zaman", (2) "Bazen", (3) "Çok zaman" ve (4) "Hemen her zaman" şeklindedir. Ölçekte doğrudan ya da düz (direkt) ve tersine dönmüş (reverse) ifadeler yer almaktadır. Doğrudan ifadeler, olumsuz duyguları; tersine dönmüş ifadeler ise olumlu duyguları dile getirir. Her iki ölçekten elde edilen puanlar 20 ile 80 arasında değişir büyük puan yüksek kaygı seviyesini, küçük puan düşük kaygı seviyesini ifade eder.

Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği (LSKÖ)

Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği (1987) hastanın korku ve kaçınmasının şiddeti göz önüne alınarak son bir hafta içinde yaşadığı korku ve kaçınmanın şiddetini, likert tipi sorgulayan bir ölçektir. Toplam puan, korku ve kaçınma

puanlarının toplanması ile elde edilir. Her bir alt-ölçekten alınabilecek puanlar 0-72 arasında değişmekte ve toplam ölçek puanı 0-144 arasında olmaktadır. Alınan puanın yükselmesi sosyal kaygının ve kaçınmanın şiddetlendiğini göstermektedir.

Anket formu PDÖ oturumu öncesi öğrencilere dağıtılıp oturum başlamadan önce toplanmıştır. Toplanan veriler SPSS 21.0 bilgisayar programı kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışmadan elde edilen verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler, Mann Whitney U, Ki kare ve Student t testi ile Spearman korelasyon katsayıları kullanılmıştır. Sürekli değişkenlerin normal dağılıma uygunluğu Kolomogrov-smirnov testi kullanılarak denetlenmiştir. Anlamlılık seviyesi olarak 0,05 kullanılmış olup, $p \leq 0.05$ olması durumunda anlamlı farklılığın olduğu belirtilmiştir.

Bulgular

Çalışmaya katılan öğrencilerin % 56,1'i kız, %54,5'i 19 yaşın üstünde olup öğrencilerin sosyodemografik verileri Tablo 1'de verilmiştir.

Araştırma grubunun BDÖ, BAE, LSKÖ ve STAI'den aldıkları puan ortalamaları da Tablo 2'de sunulmuştur.

BDÖ'de kesme değeri olan 17'nin üstü olanların oranı %12,0, BAE'de ortalamanın üstünde olanlar %43,8'di. LSKÖ kesme değer olan 50 üstü puan alanların oranı % 32,2; Durumluk kaygı ölçeğinde ortalamanın üstünde olanlar %45,8; Sürekli kaygı ölçeğinde ise ortalamanın üstü ve altında kalan öğrenci sayısı eşitti (Tablo 3).

PDÖ eğitiminin yararı konusunda kararsız olanların Spielberger'in Durumluk kaygı ölçeğinden aldıkları puanlar, PDÖ eğitiminin yararlı olacağını düşünenlerden istatistiksel olarak anlamlı olarak daha yüksekti ($t: -3,11, p < 0,05$). PDÖ eğitiminin yararlı olacağı konusunda kararsız olanların Sürekli Kaygı Ölçeği, BDÖ, BAE, LSKÖ ve bunun kaygı ve kaçınma alt ölçeklerinden aldıkları puanlar da PDÖ eği-

timini yararlı bulanlardan istatistiksel olarak anlamlı olmakla beraber daha yüksekti ($p>0,05$).

Ölçekler ve demografik veriler incelendiğinde; Mann Whitney U ile yapılan analizde sürekli kaygı puanında kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı fark olduğu ve kadınların daha yüksek sürekli kaygıya sahip olduğu saptanmıştır ($p<0,05$).

Sigara içmeyen öğrenciler, içenlere göre; 70 ve üzeri not ortalaması olanlar, daha düşük not ortalaması olanlara göre LSKÖ'den daha yüksek puan almıştır. Bu fark istatistiksel olarak da anlamlı çıkmıştır ($p<0,05$). Ölçekler arası korelasyon analizi yapılmış olup ölçekler arasında pozitif yönde korelasyon saptanmıştır. Ölçekler arasındaki korelasyon ilişkisi Tablo-4'te verilmiştir.

Tablo 1: Öğrencilerin Sosyodemografik Özellikleri

Özellikler	Sayı	Yüzde	
Cinsiyet	Kız	69	56,1
	Erkek	54	43,9
Yaş	19 yaş altı	56	45,5
	19 yaş ve üstü	67	54,5
Doğum yeri	Sakarya ve çevresi	73	59,3
	diğer	50	40,7
Anne eğitimi	Lise ve altı	88	71,5
	Üniversite ve üstü	35	28,5
Annenin çalışma durumu	Çalışıyor-emekli	41	33,6
	Çalışmıyor	81	66,4
Baba eğitimi	Lise ve altı	71	58,2
	Üniversite ve üstü	51	41,8
Kardeş sayısı	Üç kardeşten az	52	42,3
	Üç kardeş ve üstü	71	57,7
Gelir	Asgari ücret ve altı	12	9,9
	Asgari ücret üstü	109	90,1
Sigara	Hiç içmedi	99	80,5
	İçiyor veya önceden içiyordu	24	19,5
Son komite notu	70'in altı	57	48,3
	70 ve üstü	61	51,7
Nerde kalıyor	Ev	37	30,1
	Yurt	86	69,9
PDÖ grubunda arkadaş	Var	58	47,2
	Yok	65	52,8
PDÖ ile ilgili duyum	Var	78	63,4
	Yok	45	36,6
PDÖ ile ilgili düşünce	Yararlı	85	70,8
	Kararsız	35	29,2

PDÖ= Probleme Dayalı Öğrenme

Tablo 2: Öğrencilerin BAE, BDÖ, LSKÖ ve STAI Puan Ortalamaları

	EKD.	EBD.	Ortalama	Std. deviasyon
Beck Depresyon Ölçeği	0	46,0	9,57	7,231
Beck Anksiyete Ölçeği	0	46,0	12,28	9,297
Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği	0	103,0	40,67	19,420
Durumluk Kaygı Ölçeği	20,0	72,0	37,27	9,423
Sürekli Kaygı Ölçeği	22,0	67,0	40,43	7,502

EKD: En Küçük Değer, EBD: En Büyük Değer, BAE: Beck Anksiyete Envanteri, BDÖ: Beck Depresyon Ölçeği, LSKÖ: Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği, STAI: Spielberger'in Sürekli-Durumluk Kaygı Envanteri

Tablo 3: Öğrencilerin BAE, BDÖ, LSKÖ ve STAI Puan Ortalamaları

	Kesme değer	Sayı	Yüzde
Beck Depresyon Ölçeği	17 altı	103	88,0
	17 ve üstü	14	12,0
Beck Anksiyete Envanteri	12 altı	68	56,2
	12 ve üstü	53	43,8
Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği	Normal	80	67,8
	50 ve üstü	38	32,2
Spielberger'in Durumluk Kaygı Ölçeği	38 altı	65	54,2
	38 ve üstü	55	45,8
Sürekli Kaygı Ölçeği	41 altı	60	50,0
		60	50,0

BDÖ: Beck Depresyon Ölçeği, BAE: Beck Anksiyete Envanteri, LSKÖ: Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği, STAI: Spielberger'in Sürekli-Durumluk Kaygı Ölçeği

Tablo 4: Ölçekler Arası Korelasyon Katsayıları

	Sürekli Kaygı Ölçeği	Beck Depresyon Ölçeği	Beck Anksiyete Ölçeği	Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği
Durumluk Kaygı Ölçeği	0,519**	0,547**	0,438**	0,368**
Sürekli Kaygı Ölçeği		0,468**	0,412**	0,373**
Beck Depresyon Ölçeği			0,517**	0,285**
Beck Anksiyete Ölçeği				0,329**

** : p<0,01

Tartışma

Çalışmaya katılanların % 56,1'i kız öğrencidir. Türkiye İstatistik Kurumu verileri ile uyumlu olarak yükseköğretimdeki okullaşma sıklığı kızlarda daha yüksektir. Ayrıca beklendiği gibi Sakarya ve çevre illerde doğan öğrenci sayısı daha fazlaydı. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi'ni kazanan öğrencilerde yapılan çalışmada da öğrencilerin % 41,7'nin Marmara ve Ege bölgesinde ikamet ettiği görülmektedir.¹⁰ Genel olarak öğrenciler ikamet ettikleri veya yakın illerdeki üniversiteyi tercih etme eğilimi ihtiyaç hissedecekleri

sosyal desteğe kolay ulaşabilme isteğiyle açıklanabilir.

Öğrencilerin %71,5'inin anne eğitimi lise ve altı , %58,2'sinin de babası lise ve altı eğitim almıştı. Tıp fakültesi öğrencilerinde yapılan başka bir çalışmada da anne ve baba eğitiminin çok yüksek olmadığı gözlenmişti.¹¹ Daha az eğitim almış anne babaların ülkemizde iş garantisi olan tıp fakültesine çocuklarını teşvik ettiğini düşündürmektedir. Bu çalışmada öğrencilerin kaygı, depresyon ve sosyal fobi düzeylerini, bunların demografik özellikler ve PDÖ'yle

ilişkinin değerlendirilmesi planlanmıştır.

Çalışmanın önemli bulgularından biri de Durumluk kaygı puanlarının PDÖ eğitiminin yararı konusunda kararsız olanların bu eğitimin yararlı olacağını düşünenlerden yüksek olmasıdır. Literatürde bulunduğu durumdan memnun olmama ile anksiyete, depresyon ve kaygının ilişkili olduğunu gösteren birçok çalışma mevcuttur.^{12,13,14} PDÖ eğitiminin yararı konusunda kararsız olanların Sürekli Kaygı Ölçeği, BDÖ, BAE, LSKÖ ve bunun kaygı ve kaçınma alt ölçeklerinden aldıkları puanlar da istatistiksel olarak anlamlı olmamakla birlikte PDÖ eğitiminin yararlı olacağını düşünenlerden daha yüksekti. Öğrencilerin PDÖ konusunda eğitim öncesi bilgilendirilmesi, ortam hakkında bilgi verilmesi, hazırlık için kaynak sağlanması, öğrencilerin kaygı durumlarını ve ortama uyumunu artırabilir, dolayısıyla öğrenme düzeyi artırılabilir. Hacettepe üniversitesi öğrencileriyle yapılan çalışmada öğrenciler hazırlanan senaryo ve materyallerle birlikte, PDÖ'nün yürütülmesine ilişkin sorunların PDÖ'de öğrenme sürecini etkilediğine ilişkin görüş bildirmiştir.¹⁵ Kasap ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada Beceri Laboratuvarları, Halk Sağlığı ve Aile Hekimliği Uygulamaları, İletişim Becerileri ve İlk Yardım kursları gibi farklı eğitim programlarından öğrencilerin genel olarak yararlandığı bulunmuştur.¹⁶

Bu çalışmada öğrencilerin durumluk ve sürekli kaygı ölçeğinden ortalamanın üstünde puan alan öğrenci sayısı dikkat çekicidir. Yapılmış çalışmalarda da tıp öğrencilerinin STAI puanlarının yüksek olduğu bulunmuştur.^{17,18,19} Antalya'da tıp fakültesi, ekonomi ve beden eğitimi öğrencileriyle yapılan bir çalışmada durumluk ve sürekli kaygı puanlarına birinci ve ikinci sınıfta bakılmış ve tıp fakültesi öğrencilerinin kaygı puanlarının daha fazla arttığı bulunmuştur.¹⁶ Tıp eğitiminin uzun ve stresli bir süreç olması tıp öğrencilerinin kaygı durumlarının artmasına neden olmaktadır.

Çalışmamızda, sürekli kaygı puanları kız öğrencilerde anlamlı olarak yüksekken durumluk ve Beck anksiyetede

puanlar erkek ve kızlarda benzerdi. Hacettepe tıp öğrencilerinde yapılan çalışmada cinsiyetin durumluk kaygının önemli etkeni olduğu ve kadınlarda daha yüksek olduğu saptanmıştır.²⁰ Sağlık çalışanlarında yapılan çalışmada da cinsiyete göre, durumluk ve sürekli kaygı puanı ortalamalarına bakıldığında, her ne kadar sürekli kaygı puanı ortalaması kadınlarda biraz daha yüksek olsa da, bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.²¹ Araştırmamızda Beck anksiyete puan ortalaması $12,28 \pm 9,297$ 'di ve demografik değişkenlerle arasında anlamlı fark saptanmamıştır. İntravenöz enjeksiyon uygulaması yapan hemşirelik öğrencilerinin anksiyete durumlarını inceleyen çalışmada anksiyete puan ortalamaları işlem öncesi 12,92 olarak bulunmuş olup, anne eğitimi, baba eğitimi ve ailesiyle birlikte kalma durumlarına göre anksiyete puanlarında anlamlı fark bulunmamıştı.²² Literatürde anksiyetenin kadınlarda daha sık olduğunu bulan araştırmalar mevcuttur.^{23,12} Kız öğrencilerle yapılan bir diğer çalışmada Beck Anksiyete puan ortalaması 15,45 olarak bulunmuş olup, anksiyete düzeyleri ile demografik değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.²⁴

Çalışmamızda Beck depresyon ölçeğinden kesme puanına göre öğrencilerin %12,0'ı depresif bölümde yer almaktaydı. Depresyon işlev kaybına neden olan hastalıklardan birisi olup bu belirtilerin depresyon tanısı ile uyumlu olup olmadığı yönünde değerlendirilmesi ve olası işlev kaybının önlenmesi gereklidir. Tıp Fakültesi gibi yüksek işlevsellik gerektiren bir fakültede bu tür taramalar daha büyük önem taşımaktadır. Çalışmamızda depresyon ve demografik veriler arasında ilişki saptanmamakla beraber depresyon puanları yüksek öğrencilerin de dikkate alınması gerekmektedir. İlerleyen yıllarda tıp eğitimi gibi zorlu ve sık olarak stresle karşılaşılacak bu süreçte depresif belirtilerin artabileceği unutulmamalıdır. Literatürde erkek ve kadınlar arasında fark saptanmamış çalışmalar mevcut olmakla birlikte depresyonun kadın cinsiyette iki kata kadar daha fazla görüldüğü bilinmektedir.^{23,25,26,27,28} Bizim çalışmamızda kızlarda depresyon skorlarının yüksek olmaması yalnızca eğitim konusunda fırsat eşitliğine sahip olmanın

bile kadınlarda görülen depresyon oranını dengelemeye katkısı olabileceği lehine bir yoruma neden olabilir. Tabii kadınlarda depresyon görülme nedenleri çok farklı farklıdır ve bizim örneğimizdeki bu eşitliğin nedeni ayrı bir araştırma konusu olabilir.

Sosyal fobi ise üniversite öğrencilerinde sık görülen ve öğrencilerin hayatlarını sınırlandırmalarına neden olabileceği için önem kazanan bir konudur. Çalışmamızda komite puanı yüksek öğrencilerde sosyal fobinin daha fazla olduğu saptanmış olsa da sosyal fobinin akademik başarıyı olumsuz etkilediğini ortaya koyan çalışmalar mevcuttur.²⁹ Sosyal fobinin zarardan kaçınan biraz daha mükemmeliyetçi kişilik özellikleri ile ilişkili olduğu gösterilmiştir.³⁰ Bu da bu öğrencilerin aynı zamanda daha yoğun bir ders çalışma temposuna geçmesine neden içsel süreçle benzer şekilde yönetiliyor olabilir. Diğer yandan sosyal fobi nedeni ile de olsa sosyal ortamdan kaçınan öğrenciler ders çalışmaya daha fazla vakit ayırmaktadırlar, dolayısıyla ders başarıları yükselmektedir. Fakültemizde ilk yıllarda yapılan sınavların büyük ölçüde sosyal etkileşim gerektirmeyen yazılı sınav olması sosyal fobik öğrencilerin mülakat sınavlarında yaşadığı dezavantajlı durumdan kurtulmasına yardımcı oluyor olabilir. Sosyal fobi ve yaşam tarzı ile akademik başarı arasındaki ilişkileri bir araştırma konusu olabilir. Nitekim sağlıklılık göstergesi olarak kabul edilen başarı bizim çalışmamızda sosyal fobi ile ilişkili etmenlerden biridir.

Sigara içen ve içmeyen öğrencilerin skorları karşılaştırıldığında sigara içmeyenlerin LKSÖ puanları daha yüksektir. Literatürde sigara içen ve içmeyenlerde sosyal fobinin benzer düzeyde olduğunu gösteren çalışmalar olmakla birlikte, sigara içenlerde sosyal fobinin daha fazla olduğunu savunan çalışmalar da mevcuttur.^{31,32} Sigara içmenin anksiyeteden kaçınmak için başvurulan maladaptif yöntemlerden biri olduğu söylenmekle birlikte daha eğitilmiş ve yüksek standartlara sahip kişilerin sigaradan kaçınacağı ancak bu özelliklerin mükemmeliyetçilik şeklinde de tezahür edip sosyal fobiyi artıracığı düşünülebilir.

Sonuç ve Öneriler

Üniversite öğrencilerinde kaygı, depresyon ve sosyal fobinin sık görüldüğü; yaş, cinsiyet, çevresel koşullar, aile, barınma vb sosyodemografik faktörlerin öğrencilerin kaygı, depresyon ve sosyal fobi düzeyleri ile anlamlı ilişkisi tespit edilmemiş ancak öğrencilerin durumluk kaygı düzeyini etkileyen en önemli faktörün eğitim öncesi beklentiler olduğu görülmüştür. PDÖ gibi yeni eğitim yöntemlerine ön yargının, memnun kalma ve faydalanma düzeylerini etkileyebileceği düşünülmüş olup yeni eğitim modellerine uyumun artırılması için bu eğitim modellerinin öncelikle öğrencilere iyi tanıtılması gerektiği sonucuna varılmıştır. Ayrıca uzun ve yıpratıcı olan tıp eğitiminde öğrencilere yönelik ruh sağlığı muayenelerinin önemsenmesi öğrenciler açısından faydalı olacaktır. Özellikle kız öğrencilerde daha özenli olunması gerektiği dikkate alınmalıdır.

Kaynaklar

- Davis MH, Harden R. *Problem-based learning: a practical guide. Medical teacher AMEE Medical Education* 1999;15,21(2):130-140.
- Albanese MA, Mitchell S. *Problem-based learning: a review of literature on its outcomes and implementation issues. Academic medicine* 1993;68(1):52-81.
- Musal B, Akalın E, Kılınç O, Esen A, Alıcı E, Probleme Dayalı Öğrenim Oturumlarında İzlenen Süreçler Ve Eğitim Yönlendiricisinin Rolü. *Tıp Eğitimi Dünyası* 2002;9:39-49.
- Şaçaklıoğlu F. ve ark. *Tıp Eğitiminde Müfredatın Geliştirilmesi İçin Toplumumuzun Öncelikli Sağlık Sorunlarının Belirlenmesi Projesi. Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Tıp Eğitimi Anabilim Dalı, İzmir, Ekim* 2005; s.1
- Boşayram N, Bilgel N. *The prevalence and socio-demographic correlations of depression, anxiety and stress among a group of university students. Social psychiatry and psychiatric epidemiology* 2008;43(8):667-672.
- Villatte A, Marcotte D, Potvin A. *Correlates of Depression in First-Year College Students. Canadian Journal of Higher Education* 2017;47(1):114-136.
- Kaya M, Varol K. *İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Durumluk-Süreklilik Kaygı Düzeyleri ve Kaygı Nedenleri (Samsun Örneği). On dokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2004;17(17):31-63.
- Günay O, Öncel ÜN, Erdoğan Ü, Güneri E, Tendoğan M, Uğur A, Başaran O. *Lise Son Sınıf Öğrencilerinde Durumluk Ve Sürekli Anksiyete Düzeyini Etkileyen Faktörler. Sağlık Bilimleri Dergisi (Journal of Health Sciences)* 2008;17(2):77-85.
- Di Legge S, Piattella MC, Pozzilli C, Pantano P, Caramia F, Pestalozza IF. *Longitudinal evaluation of depression and anxiety in patients with clinically isolated syndrome at high risk of developing early multiple sclerosis. Multiple Sclerosis Journal* 2003;9(3):302-306.
- Alper Z, Özdemir H. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesini tercih eden öğrencilerin kimi sosyo-demografik özellikleri ve mesleğe bakış açıları. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi Arşiv* 2004;30(2):93-96.
- Ergin A, Uzun SU, Topaloğlu S. *Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi 5. ve 6. Sınıf Öğrencilerinin Sürekli Kaygı ve Mesleki Kaygı Düzeyleri ve Bunları Etkileyen Etkenler. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Tıp Dergisi* 2016;3(3):16-21.
- Alvi T, Assad F, Ramzan M, Khan FA. *Depression, anxiety and their associated factors among medical students. J Coll Physicians Surg Pak* 2010;20(2):122-6.
- Yaşan A, Eşsizoğlu A, Yalçın M, Özkan M. *Bir üniversite hastanesinde çalışan araştırma görevlilerinde iş memnuniyeti, anksiyete düzeyi ve ilişkili etmenler. Dicle Univ Tıp Fakül Derg* 2008;35:228-33.
- Temel E, Bahar A, Çuhadar D. *Öğrenci hemşirelerin stresle baş etme tarzları ve depresyon düzeylerinin belirlenmesi. Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi* 2007;2(5):107-118.
- Turan S, Demirel Ö. *Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin probleme dayalı öğrenmeye yönelik tutumları ve görüşleri. Eğitim ve Bilim* 2011;36(162):16-30.
- Kasap M, Alptekin D, Doran F, Altıntaş DU, Özgünen FT, Saltoğlu N, Keskin E. *Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Dönem I Eğitiminde Yeni Düzenlemeler. Tıp Eğitimi Dünyası* 2005;19(19).
- Aktekin M, Karaman T, Senol YY, Erdem S, Erengin H, Akaydin M. *Anxiety, depression and stressful life events among medical students: a prospective study in Antalya, Turkey. Medical education* 2001;35(1):12-17.
- Yeniçeri N, Mevsim V, Özçakar N, Özcan S, Güldal D, & Başak O. *Tıp eğitimi son sınıf öğrencilerinin gelecek meslek yaşamları ile ilgili yaşadıkları anksiyete ile sürekli anksiyetelerinin karşılaştırılması. Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* 2007;21(1):19-24.
- Wild K, Scholz M, Ropohl A, Bräuer L, Paulsen F, Burger PH. *Strategies against burnout and anxiety in medical education—implementation and evaluation of a new course on relaxation techniques (Relacs) for medical students. PloS one* 2014;9(12):149-67.
- Odabaşı O, Elçin M. *Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin İyi Hekimlik Uygulamaları YOKS Öncesi Durumluk Kaygılarının Değerlendirilmesi. Sürekli Tıp Eğitim Dergisi* 2011;20(3),114-123.
- Ocaktan ME, Keklik A, Meltem ÇÖ. *Abidinpaşa Sağlık Grup Başkanlığı'na Bağlı Sağlık Ocaklarında Çalışan Sağlık Personelinde Spielberger Durumluluk ve Sürekli Kaygı Düzeyi. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası* 2002;55(01).
- Batmaz M, Özhan F, Soydan M, Özdiş K, Sabuncu N. *İntravenöz Enjeksiyon Uygulaması Yapan Öğrencilerin Anksiyete Düzeylerinin Belirlenmesi. Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi* 2005;13(54):117-132.
- Ediz B, Özçakar A, Bilgel N. *Depression and anxiety among medical students: Examining scores of the beck depression and anxiety inventory and the depression anxiety and stress scale with student characteristics. Cogent Psychology* 2017;4(1):1-12, DOI:1283829.
- Yılmaz M, Ocakçı AF. *Bir kız öğrenci yurdunda kalan üniversite öğrencilerinin anksiyete düzeylerinin belirlenmesi. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi* 2010;3(1):15-23.
- Ulas B, Tatlıbadem B, Nazik F, Sonmez M, & Uncu F. *Üniversite Öğrencilerinde Depresyon Sıklığı Ve İlişkili Etmenler. Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi* 2015;2(3):71-75.
- Aluoja A, Leinsalu M, Shlik J, Vasar V, & Luuk K. *Symptoms of depression in the Estonian population: prevalence, sociodemographic correlates and social adjustment. Journal of affective disorders* 2004;78(1):27-35.
- Alvi T, Assad F, Ramzan M, Khan FA. *Depression, anxiety and their associated factors among medical students. J Coll Physicians Surg Pak* 2010;20(2):122-6.
- Mayda AS, Gerçek ÇG, Güneş C, Hüseyinoğlu A, Güler MB, & Yıldırım A. *Tıp Fakültesi Öğrencilerinde Depresif Belirti Sıklığının Demografik Özellikler, Sigara, Alkol, Madde Kullanımı, Baskın El Ve Şiddete Maruz Kalma İle İlişkisi. TÜBAV Bilim Dergisi* 2009;2(4):476-483.
- Subaşı G. *Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Kaygıyı Yordayıcı Bazı Değişkenler. Eğitim ve Bilim* 2007;32(144):3-15.
- Mert A. *Üniversite öğrencilerinin sosyal kaygı, mükemmeliyetçilik ve değerler arasındaki ilişkinin açıklanmasına yönelik bir model çalışması. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2019;49:276-301.
- Zehe JM, Colder, CR, Read J P, Wiczorek WF, & Lengua LJ. *Social and generalized anxiety symptoms and alcohol and cigarette use in early adolescence: the moderating role of perceived peer norms. Addictive behaviors* 2013;38(4):1931-9.
- Goodwin RD, Zvolensky MJ, Keyes KM, & Hasin DS. *Mental disorders and cigarette use among adults in the United States. The American journal on addictions* 2012;21(5):416-423.